

Markscheme

May 2015

Turkey in the 20th century

Standard level

Paper 1

This markscheme is **confidential** and for the exclusive use of examiners in this examination session.

It is the property of the International Baccalaureate and must **not** be reproduced or distributed to any other person without the authorization of the IB Assessment Centre.

Tema 1 20.Yüzyıl doğarken Türkiye

1. (a) A numaralı kaynaktan yararlanarak Monroe Doktrini'nin Avrupalı ülkeler ve politikaları üzerine etkileri ile ilgili **en az iki** saptamada bulununuz. [2]

Adayın en az iki madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa devletlerinin Amerika kıtasına karışmalarını istemiyordu
- İngiltere, Fransa ve Prusya'nın Latin Amerika; Rusya'nın Kuzey Amerika üzerindeki isteklerine karşı koymak istemiştir
- Avrupa'nın kendi kıtasına karışmamasını, buna karşılık kendisinin de Avrupa sorunları ve diplomasisinden uzak durmasını sağlamıştır
- Avrupa ülkelerinin Amerikan kıtasındaki politikaları azaltılmıştır
- Avrupa ülkeleri Doğu'ya daha fazla önem vermiştir
- Monroe Doktrini'nde ağırlık Güney Amerika ülkelere verilmiştir.

- (b) B numaralı kaynaktan yararlanarak I. Dünya Savaşı'nın ekonomik ve siyasi etkileri hakkında **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az üç madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Osmanlı İmparatorluğu kendi ekonomisi üzerinde kontrolü kaybetmiştir
- Avrupalı galip ülkeler önemli siyasi ve ekonomik haklar kazanmıştır
- Osmanlı devleti önemli bir Pazar haline gelmiş, fakat Osmanlı sanayisi gelişmemiştir
- Avrupa Devletleri Osmanlı toprakları üzerinde hak iddia etmişlerdir
- Kurtuluş Savaşı için siyasi zemin güçlenmiştir.

- (c) C numaralı kaynaktan yararlanarak Osmanlı İmparatorluğu'nda 20. Yüzyıl başında görülen demografik ve sosyal değişimleri açıklayınız. Cevabınızda **en az dört** yargıda bulunmanız beklenmektedir. Cevabınızı destekleyecek **en az bir** örnek veriniz. [4]

Adayın en az dört madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adayların cevaplarında en az bir örnek vermeleri gerekmektedir.

- Osmanlı İmparatorluğu döneminde erkek nüfusu özellikle askeri amaçlar için önemlidir
- Savaşlar sonucu erkek nüfusunda azalma görülmüştür
- I. Dünya Savaşı Anadolu'da yaşayan nüfusu önemli bir şekilde azaltmıştır
- Ekonomi ve vergi sistemi erkekler üzerinden hesaplanmaktadır
- Osmanlı döneminde kadın nüfusun ekonomik hayatta önemi olmamıştır
- Kadınlar sosyal ve ekonomik hayatta ancak Cumhuriyet'in ilanından sonra önem kazanmıştır.

- (d) Tüm kaynakları ve kendi bilgilerinizi kullanarak 1900'lü yılların başında Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi, sosyal ve finansal durumunu analiz ediniz.

[6]

Adayın en az altı maddeye değinmesi beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adayların cevaplarında hem kaynakları hem de kendi bilgilerini kullanmaları gerekmektedir. Aday sadece kaynaklardan ya da sadece kendi bilgilerinden yararlanırsa en fazla beş puan olacaktır.

Kaynaklar:

- ABD'nin kendi kıtasını Avrupa ülkelerine karşı korumaya alması Avrupa ülkelerinin Osmanlı topraklarına daha fazla önem vermesine sebep olmuştur
- Osmanlı üzerinde uygulanan kapitülasyonlar I. Dünya Savaşı'ndan sonra da önemini devam ettirmiştir. Siyasi ve ekonomik olarak Osmanlı İmparatorluğu kendi politikalarını üretememiştir. Osmanlı'nın sanayi gelişimi durmuştur
- Osmanlı İmparatorluğu üzerindeki siyasi ve ekonomik baskıların yanında askeri olarak da güç kaybetmesi ve nüfusundaki azalmalar Osmanlı'nın hem kendi bölgesinde hem de dış politikasında zararlar görmesine sebep olmuştur
- Sosyal olarak kadınların varlığı ve etkisinin artması savaşlar sonucunda erkek nüfusundaki azalma ile ilgilidir.

Adayın kendi bilgisi:

- Savaştan güçlenerek çıkan galip ülkeler askeri ve ekonomik güçleri ile Osmanlı'dan aldıkları imtiyazları devam ettirmişlerdir
- İmparatorluğun Balkanlar'da ve Batı Anadolu'daki tarımsal üretimi Avrupa sanayilerinin hammadde ihtiyacını karşılamaya yöneliktir
- Galip devletlerin temel amaçları yenilen devletlerin topraklarını küçültmek, bazılarını işgal etmek veya yeni devletler kurmak; askerî sınırlamalar ve yasaklamalar getirmek; ağır savaş tazminatları ödetmek ve ekonomik yükümlülükler getirmektir
- Anlaşmaların ağır şartları II. Dünya Savaşı'na da zemin hazırlamıştır.

Tema 2 Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu (1923–1945)

2. (a) Kaynak D'ya bakarak Atatürk'ün eğitim vizyonu ile ilgili **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az üç madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adaylar mutlaka hem değışimlere hem de nedenlerine değinmelidirler.

- Kaynakta Atatürk'ün ilkelerinden Halkçılık ile eğitim arasında ilgi kurulduğu görölmektedir
- Sadece şehirlerde değil ülkenin her yanında eğitim yapılması gerekliliği anlatılmaktadır
- Bir ülkenin iyi idare edilmesi ile eğitim arasındaki ilişki gösterilmektedir
- Okuma yazma oranlarının düşük olduğu fakat halkın istekli olduğu gösterilmektedir
- Kız-erkek çocuk ayrımı yapılmadığı görölmektedir.

- (b) E ve F numaralı kaynaklara bakarak Türkiye Cumhuriyeti'nde kadın hakları konusunda yaşanan değışimleri ve bu değışimlerin sonuçlarını analiz ediniz. [3]

Adayın en az üç madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adayların cevaplarında hem değışimlere hem de sonuçlarına değinmesi gerekmektedir.

- Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin kadınların toplumsal ve siyasi haklarını geliştirmeye yönelik çabaları görölmektedir
- Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin Türk kadının konumunu yükseltme çabası tutarlıdır çünkü birbirini takip eden yıllarda yeni yasalar çıkarılmıştır
- Hükümetin attığı adımlar karşılık bulmuş ve kadınlar toplumun çeşitli alanlarında yer ve görev almışlardır
- Yapılan reformlar sonucu kadınların çeşitli konumlara geldiği görölmeye rağmen bu kazanımlara ulaşan kadın sayısının bilinmemesi gerçekleşen değışimin yaygın olup olmadığını görmemizi engellemektedir.

- (c) Kaynak G'ye göre Türkiye Cumhuriyeti'nde devletin kadın hakları konusundaki tutumu hakkında **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az üç madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Kadınların siyasetteki varlığı semboliktir
- Kadın milletvekilleri tek parti döneminde devletin demokratikleşme vaadini temsil ederler
- Kadın milletvekillerinin varlığı Türkiye'deki siyasi yapının faşist tek parti rejimlerinden farklı olduğunu gösterir
- Kadın milletvekilleri ayrıca rejimin batılılaşma, modernleşme, uygarlaşma ve laisizm yönündeki iradesini gösterir
- Kadın hakları konusundaki tutum ilk yıllarda göstermelik yani "vitrin" eğilimli idi.

- (d) Tüm kaynakları ve kendi bilgilerinizi kullanarak 20.yy'da Almanya, İtalya, Türkiye gibi tek parti devletlerinin kadınlara bakış açısını ve kadın hakları konusundaki politikalarını analiz ediniz.

[6]

Adayın en az altı madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adayların cevaplarında hem kaynakları hem de kendi bilgilerinin kullanmaları gerekmektedir. Aday sadece kaynaklardan ya da sadece kendi bilgilerinden yararlanırsa en fazla beş puan alacaktır.

Kaynaklar:

- Kaynak D'da tek partili Türkiye örneğinde gittikçe daha çok kadının eğitim aldığı görülmektedir
- Kaynak E'de tek partili Türkiye örneğinde kadınların toplumsal ve siyasi konularının geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir
- Kaynak F'de yine tek partili Türkiye'de kadınların hayatın çeşitli alanlarında başarılar kazandığı görülmektedir
- Kaynak G'ye göre kadınların siyasi hayattaki rolleri sembolik ve pragmatiktir.

Adayın kendi bilgisi:

- Kadınlar neredeyse tüm tek parti devletlerinde yoğun politik ve ideolojik baskılara maruz kalıp sembolleştirilmişlerdir
- Tek parti devletlerinde kadınlara doğurma rolü biçilmiş ve çok çocuk yapmaları için çeşitli teşvikler sunulmuştur
- Kadınlar erkeğin tamamlayıcısı olarak tanımlanmıştır
- Güçlü devlet için güçlü aile gerektiği güçlü ailenin merkezinde de evi iyi çekip çeviren kadınların olduğu vurgusu yapılmıştır
- Örnek gösterilen kadının nitelikleri şunlardır: Namuslu, tek eşli, çocuğuna iyi bakan, babasına, kocasına ve kardeşine itaat eden
- Gerekirse çocuklarını ve ülkesini korumak için cengaver – savaşçı kadın propagandası yapılmıştır
- Kadınlara erkeğin biyolojik olarak eşit olmadığı kadınların duygusal oldukları için zayıf varlıklar olduğu anlatılmıştır
- Almanya ve İtalya gibi ülkelerde kadınlar siyaset dışı tutulmaya çalışılırken Türkiye'de siyasette rol almaları teşvik edilmektedir
- Almanya ve İtalya gibi ülkelerde kadınların iş hayatındaki rolleri azaltılmaya çalışılırken Türkiye'de böyle bir yönelim görülmemektedir
- Genel olarak tüm tek partili devletlerde uygulanan ücret politikalarıyla kadınlara karşı negatif ayrımcılık yapılmıştır.

Tema 3 Dünya Savaşları arasındaki küresel değişimler ve Türkiye üzerindeki etkileri (1918–1939)

3. (a) H numaralı kaynağı kullanarak I. Dünya Savaşı sonrası Avrupa’da faşizmin artışıyla ilgili **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az üç madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Avrupa’da I. Dünya Savaşı’ndan sonra İtalya ve Almanya’da diktatörlükler inşa edilmiştir
- Avrupa’da faşist ülkeler arasında ittifak kurulmuştur
- II. Dünya Savaşı öncesi Avrupa’da faşist sistemler güçlerini artırmıştır
- Almanya ve İtalya işbirliği siyasi, askeri ve kişisel olarak algılanmıştır
- Hem Almanya hem de İtalya’da saldırgan ve/ya korumacı bir politikanın varlığı görülmektedir.

- (b) Kaynak I’da verilen bilgiler kaynak J’de tasvir edilen fotoğrafı nasıl açıklamaktadır? Cevabınızda **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az üç madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Japonya hükümetinin militarist yapısı
- Japon halkının öğrenci ve din adamları gibi çeşitli kesimlerinde askeri eğitimin varlığı
- Japon eğitim sisteminde/müfredatında militarizmin varlığı
- Japon devletinin din üzerindeki kontrolü
- Japonya’da devletin militarist yapısına bağlı olarak saldırgan ve/ya korumacı bir politikanın varlığı
- Batılı ülkeler mülteci göçünü engelleyici yasalar çıkarmışlardır
- Japonya’nın batı ile bütünleşme isteği hüsrarla sonuçlanmıştır
- Asya’da Japon emperyalizmi (Mançurya’nın işgali)
- Japonya’nın sembolü imparator idi. İmparator ilahileştirilmiştir.

- (c) K numaralı kaynağı kullanarak İspanya’nın Avrupa’daki yeri ve dış politikası ile ilgili **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az üç madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- İspanya, Almanya ve İtalya gibi faşist bir yönetime sahipti ancak İspanya’daki faşizm farklıydı
- İspanya, Almanya ve İtalya’nın aksine ABD ile daha yakın ilişkiler geliştirmiştir
- İspanya’da ayrılıkçı güçler ve protestocular Franco döneminde görülmekteydi
- II. Dünya Savaşından sonra da Franco gücünü koruyabilmiştir
- Franco yönetimi ilk dönemlerinde Batılı devletler tarafından dışlanmıştır
- Franco milliyetçiliğin artması ve iç savaşın son bulması ile başa geldi
- Franco ilk dönemlerinde İtalya ve Almanya tarafından desteklenmiştir.

- (d) Tüm kaynakları ve kendi bilgilerinizi kullanarak Türk dış politikası ile Japon, İtalyan, Alman ve İspanyol devletlerinin uluslararası sistemdeki yerleri ile benzerlik ve farklılıklarını karşılaştırınız.

[6]

Adayın en az altı madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adayların cevaplarında kaynakları ve kendi bilgilerinin kullanmaları ayrıca farklılık ve benzerliklere değinmeleri gerekmektedir. Adaylar sadece kaynaklardan ya da sadece kendi bilgilerinden yararlanırsa ya da sadece benzerlikler ya da farklılıklardan bahsederse en fazla beş puan alacaktır.

Farklılıklar:

- Japonya 1930larda Milletler Cemiyetinde çıkarken; Türkiye bu cemiyete üye olmuştur
- Japonya, İtalya ve İspanya saldırgan bir politika takip etmeye başlarken; Türkiye kendi güvenliğini sağlama ve bölgesinde barışı mümkün kılmaya çalışmıştır
- İtalya, Almanya ve Japonya'da askerileşme görülürken; Türkiye bu dönemde Batılılaşma yolunda toplumsal reformlar yapıyordu
- Japonya, İtalya ve Almanya'da parlamentonun gücü azalıp ordu güçlenirken; Türkiye'de parlamentonun gücünü artırmaya yönelik siyasi reformlar yapıyordu
- İtalya, Almanya ve İspanya'da sağ partilerin diktatörlüğü görülmekteydi, Türkiye'de daha çok hakların verilmesi ve demokratikleşme yolunda adımlar atılmaktaydı
- İtalya ve Almanya silahlanırken Türkiye'nin bölgesel anlaşmalarla güvenliğini sağlamaya çalıştığı görülmekteydi.

Benzerlikler

- Genel olarak ekonomik hayata hükümetlerin müdahaleleri artmıştır
 - İşçi ve işveren ilişkilerinin düzenlenmesinde hükümetler daha etkilidir
 - Devletin ekonomik bir girişimci olarak piyasaya girmesi
 - Gümrük vergilerinin artırılması
 - Ulusal sanayi mallarının tüketimine öncelik verilmesi
 - Dış ticaret hacminin düşmesi
 - Liberalizme olan güvenin azalması ya da yok olması
 - Uluslararası insan dolaşımının daralması
 - Parlamenter demokrasiye olan güvenin azalması
 - Hükümetlerin daha otoriter bir yapıya bürünmesi.
-